

STATUS FOR VERNEVERDIGE KULTURMINNER I UTVALGTE KOMMUNER

Feltrapport og nøkkeltall 2019
Bø og Samnanger

Åse Dammann

Tittel STATUS FOR VERNEVERDIGE KULTURMINNER I UTVALGTE KOMMUNER Feltrapport og nøkkeltall 2019 Bø og Samnanger	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 29/2019	Publiseringsdato 29.08.2019
	Prosjektnummer 1021469	Oppdragstidspunkt 2019
	Forsidebilde Tverrlia i Samnanger er en utmarksbygning i SEFRAK-kontrollen (12420007002). Foto: ÅD/NIKU 2019	
Forfatter(e) Åse Dammann	Sider 12	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Bygning	

Prosjektleder Åse Dammann
Prosjektmedarbeider(e) Nils Aage Hafsal, Monica Kristiansen
Kvalitetssikrer Annika Haugen

Oppdragsgiver(e) Riksantikvaren v/Lars Rogstad

<p>Sammendrag</p> <p>Denne rapporten inneholder feltrapport og nøkkeltall fra kontrollregistrering av SEFRAK-registrerte bygninger, kommunalt verneverdige kulturminner og listeførte kirker, gjennomført i Bø og Samnanger kommune i 2019, i miljøovervåkingsprogrammet «Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner», som NIKU gjennomfører på oppdrag for Riksantikvaren.</p>

<p>Emneord</p> <p>Verneverdige kulturminner, SEFRAK, miljøovervåking, feltrapport, nøkkeltall, Bø, Samnanger</p>

Avdelingsleder

Annika Haugen

Forord

Denne rapporten inneholder feltrapport og nøkkeltall fra kontrollregistrering av SEFRAK-registrerte bygninger, kommunalt verneverdige kulturminner og listeførte kirker, gjennomført i Bø og Samnanger kommune i 2019. Kontrollregistreringen inngår i miljøovervåkingsprogrammet «Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner», som NIKU gjennomfører på oppdrag for Riksantikvaren.

Vi takker Riksantikvaren for godt samarbeid om feltarbeidet i 2019.

Åse Dammann, NIKU

Innholdsfortegnelse

1	Nøkkeltall pr 2019	8
1.1	SEFRAK-bygninger – årlig tap 1.-4. omdrev.....	8
1.2	SEFRAK-bygninger – status 4. omdrev	8
1.3	Verneverdige kulturminner – antall undersøkte.....	8
2	Feltrapport 2019.....	9
2.1	Tid og sted	9
2.2	Undersøkelsergrunnlag Bø.....	9
2.3	Undersøkelsergrunnlag Samnanger	9
2.4	Registreringsmetode	9
2.5	Rådata.....	9
2.6	Fotonavning.....	9
2.7	Kvalitetssikring.....	10
2.8	Informasjon	10
2.9	Foto avvist av eier.....	10
2.10	HMS	10

Over: Seks av bygningene på Safa fabrikker i Samnanger er eldre enn 1900 og inngår i SEFRAK-kontrollen. Safa-pipen er prioritert i kommunens kulturminneplan, og inngår i kontrollen av verneverdige kulturminner. Foto: ÅD/NIKU 2019

Under: Den gamle butikkbygningen på Oterholt er en del av Bø museum. Bygningen er kommunalt verneverdig (regulert til bevaring) og inngår også i SEFRAK-kontrollen (08210010001). Foto ÅD/NIKU 2019

1 Nøkkeltall pr 2019

1.1 SEFRAK-bygninger – årlig tap 1.-4. omdrev

KOMMUNE	1. OMD			TAP			CA ÅR			CA TAP 5 ÅR			CA ÅRLIG TAP			2. OMD			TAP			ÅR			ÅRLIG TAP			3. OMD			TAP			ÅRLIG TAP			4. OMD			TAP			ÅRLIG TAP																																																																																																																																																																																																																
Bø	803	111	14 %	18	31	4 %	6	1 %	692	29	4,2 %	5	6	0,8 %	663	21	3,2 %	0,6 %	642	22	3,4 %	0,7 %	Flora	686	52	8 %	11	24	3 %	5	1 %	634	31	4,9 %	12	3	0,4 %	603	27	4,5 %	0,9 %	576	42	7,3 %	1,5 %	Kautokeino	40	17	43 %	15	6	14 %	1	3 %	23	3	13,0 %	5	1	2,6 %	20	1	5,0 %	1,0 %	19	1	5,3 %	1,1 %	Melhus	1429	287	20 %	18	80	6 %	16	1 %	1142	38	3,3 %	5	8	0,7 %	1104	31	2,8 %	0,6 %	1073	35	3,3 %	0,7 %	Nittedal	351	75	21 %	20	19	5 %	4	1 %	276	16	5,8 %	5	3	1,2 %	260	11	4,2 %	0,8 %	249	5	2,0 %	0,4 %	Nord-Aurdal	1350	173	13 %	17	51	4 %	10	1 %	1177	62	5,3 %	5	12	1,1 %	1115	46	4,1 %	0,8 %	1069	33	3,1 %	0,6 %	Saltdal	464	73	16 %	12	30	7 %	6	1 %	391	18	4,6 %	5	4	0,9 %	373	20	5,4 %	1,1 %	353	12	3,4 %	0,7 %	Samnanger	468	102	22 %	21	24	5 %	5	1 %	366	21	5,7 %	5	4	1,1 %	345	22	6,4 %	1,3 %	323	17	5,3 %	1,1 %	Sandnes	781	235	30 %	20	59	8 %	12	2 %	546	33	6,0 %	5	7	1,2 %	513	29	5,7 %	1,1 %	484	21	4,3 %	0,9 %	Tromsø	1086	152	14 %	16	48	4 %	10	1 %	934	40	4,3 %	5	8	0,9 %	894	53	5,9 %	1,2 %	841	48	5,7 %	1,1 %	TOTALT	7458	1277	17 %	370	5 %	74	1 %	6181	291	4,7 %	55	5	0,9 %	5890	261	4,4 %	0,9 %	5629	236	4,2 %	0,8 %

1.2 SEFRAK-bygninger – status 4. omdrev

KOMMUNE	4. OMD	TAP	ÅRLIG TAP	GJENSTÅENDE	ENDRET	A-ENDRING	B-ENDRING	C-ENDRING	STÅR	TRUET	STERKT TRUET							
Bø	642	22	3,4 %	0,7 %	620	278	45 %	20	3 %	84	14 %	174	28 %	0	68	11 %	21	3 %
Flora	576	42	7,3 %	1,5 %	534	277	52 %	10	2 %	78	15 %	189	35 %	7	78	15 %	18	3 %
Kautokeino	19	1	5,3 %	1,1 %	18	1	6 %	0	0	1	6 %	0	0	0	7	39 %	4	22 %
Melhus	1073	35	3,3 %	0,7 %	1038	559	54 %	41	4 %	223	21 %	295	28 %	7	123	12 %	33	3 %
Nittedal	249	5	2,0 %	0,4 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	12	5 %	12	5 %
Nord-Aurdal	1069	33	3,1 %	0,6 %	1036	380	37 %	31	3 %	100	10 %	249	24 %	11	175	17 %	54	5 %
Saltdal	353	12	3,4 %	0,7 %	341	152	45 %	6	2 %	63	18 %	83	24 %	0	39	11 %	4	1 %
Samnanger	323	17	5,3 %	1,1 %	306	183	60 %	12	4 %	61	20 %	110	36 %	6	35	11 %	3	1 %
Sandnes	484	21	4,3 %	0,9 %	463	290	63 %	7	2 %	102	22 %	181	39 %	11	42	9 %	8	2 %
Tromsø	841	48	5,7 %	1,1 %	793	486	61 %	26	3 %	177	22 %	283	36 %	21	67	8 %	20	3 %
TOTALT	5629	236	4,2 %	0,8 %	5393	2772	51 %	173	3 %	952	18 %	1647	31 %	69	646	12 %	177	3 %

1.3 Verneverdige kulturminner – antall undersøkte

Verneverdige kulturminner omfatter bygninger regulert til bevaring i hensynssone etter plan- og bygningsloven, bygninger prioritert i kulturminneplan, listeførte kirker og statlig listeførte bygninger verneklasse 2.

KOMMUNE	Undersøkt	Truet	%
Bø	31	0	0
Flora	107	4	4 %
Kautokeino	0	0	0
Melhus	77	11	14 %
Nittedal	81	3	0
Nord-Aurdal	3	0	0
Saltdal	15	0	0
Samnanger	65	6	9 %
Sandnes	248	19	8 %
Tromsø	290	4	1 %
TOTALT	917	47	5 %

2 Feltrapport 2019

2.1 Tid og sted

Feltarbeidene i Bø og Samnanger ble gjennomført av Åse Dammann, NIKU. Lars Rogstad fra RA deltok i feltarbeidet i Bø 12. juni, med kontrollregistrering av seterbygninger.

- Bø: 2.-7. juni, 11.-18. juni, 15. aug
- Samnanger: 19.-26. mai, 20.-22. aug

2.2 Undersøkelsesgrunnlag Bø

Undersøkelsesgrunnlaget i Bø består av 666 objekter:

- 642 SEFRAK-bygninger eldre enn 1900
- 31 verneverdige kulturminner

Alle de kommunalt verneverdige objektene i Bø er bygninger regulert til bevaring i hensynssone etter plan- og bygningsloven.

2.3 Undersøkelsesgrunnlag Samnanger

Undersøkelsesgrunnlaget i Samnanger består av 360 objekter:

- 322 SEFRAK-bygninger eldre enn 1900
- 65 verneverdige kulturminner

2.4 Registreringsmetode

Feltregistreringen ble gjennomført ved utvendig og visuell befaring, og objektene ble fotografert. For SEFRAK-bygninger eldre enn 1900 ble tap, tapsårsak, endringsgrad og tilstand registrert. For de verneverdige kulturminnene som ikke inngår i SEFRAK-kontrollen, ble kun et undersøkelsesgrunnlag etablert, mens tap, endring og tilstand vil bli registrert fra neste omdrev.

2.5 Rådata

Rådata fra kontrollregistreringen er lagt i en Excel-tabell med én linje pr bygning/kulturminne. Objektene er identifisert med SEFRAK-ID/bygningsnummer/Askeladden-ID. I tillegg til årets registreringsdata og MOV-status fra tidligere omdrev, inneholder Excel-tabellen ulike grunndata fra SEFRAK-registeret, kommunenes planarkiv og kulturminnelister, SKE-databasen, Askeladden, Kirkebyggdatabasen og Kulturminnesøk. Alle objektene i undersøkelsen, både SEFRAK-bygninger og verneverdige kulturminner, ligger i ett og samme Excel-ark. For å kunne skille ut og analysere kulturminnegruppene separat, er det laget kolonner som identifiserer hvilke av de fire kulturminnegruppene hvert enkelt objekt faller inn under. De fire kolonneoverskriftene er: «MOV SEFRAK», «MOV kommunalt verneverdig», «MOV statlig listeført VK2» og «MOV listeført kirke». Flere bygninger inngår i mer enn én av gruppene.

2.6 Fotonavning

- Foto av SEFRAK-bygninger er merket med SEFRAK-ID
- Foto av verneverdige bygninger er merket med bygningsnummer
- Foto av listeførte kirker er merket med kirkenavn

- Foto av bygninger som inngår både i SEFRAK-kontrollen og kontrollen av kommunalt verneverdige, er merket med SEFRAK-ID. For disse objektene legger vi en konverteringsliste i fotomappen, som viser SEFRAK-ID-er med korresponderende bygningsnummer.

2.7 Kvalitetssikring

Vi har lagt vekt på gode daglige rutiner for kvalitetssikring og back-up av registreringsdata og foto. Registreringsparameterne er beskrevet i en håndbok som vi bruker i felt.

2.8 Informasjon

Før feltarbeidet sendte vi brev til kommuner og fylkeskommuner med informasjon om prosjektet, samt info-tekst til kommunens nettside. Vi sendte pressemeldinger og satte inn annonser i lokalavisene Bø blad og Samningen. I møte med huseierne har vi lagt vekt på å presentere prosjektet på en enkel og informativ måte, og vi har delt ut skriftlig informasjon ved behov.

2.9 Foto avvist av eier

Tre eiere i Bø kommune avviste fotografering.

2.10 HMS

I risikoanalysen i HMS-planen for feltarbeidene er følgende punkter fremhevet:

- Refleksvest med NIKU-logo og ID-kort er obligatorisk i felt, for å være synlig i trafikk og ødemark og skape tillit i møte med huseiere og lokalbefolkning.
- Vi jobber i hovedsak alene, ettersom de fleste bygningene er lett tilgjengelig. Vi avtaler daglig møtetidspunkt etter jobb, og ved befarig alene i øde terreng har vi melderutiner med SMS.
- Bilen skal alltid parkeres med front mot utkjørsel, i tilfelle ubehagelige situasjoner.
- Ved truende, løse husdyr skal vi registrere på avstand eller fra bilen.
- Ved truende huseier/grunneier skal registreringen avsluttes og prosjektleder varsles.
- Vi skal aldri inn i bygningene vi registrerer, selv om vi blir invitert.
- Ingen skal ta unødig risiko for å gjennomføre feltarbeidet.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 29/2019

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt.
14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00